

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Erasmi Roterodami Bvcolicon, Lectu digniss. cum
scholijs Alardi Aemstelredami, cuius studio nunc primum
& repertum & aedium est**

Erasmus, Desiderius

Coloniæ, 1539

VD16 ZV 25822

Thesis, Sive Potivs communis locus de uitando pernicioso libidinosoq[ue]
aspectu.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29843

Homerus lib. Iliados secundo. Et Ovidius 12. Meta.
Vixi annos bis centum, & nunc tertia uiuitur ætas.

Computet annos] Sunt qui putant computare pa-
rum esse Latinum. Iuuenalis tamen alicubi sic loqui-
tur, Facies tua cōputat annos. Supputare uerò magis
probatum Ouid. lib. de Pontoz. At reditus iam quisq;
suos amat, & sibi quid sit utile, sollicitis supputat arti-
culis. Quænam sub gelido tenuit Ioue.] Iuppiter
Ennio teste, is est planeta, quem Græci uocāt aërem.
Theocritus in Batto, iam pluit, & claro nunc Iuppiter
æthere fulget. Cum sol hesternus] Sane quàm ap-
posita temporis descriptio est. Sacra uideo sub te-
gmine lauri] Plinius lib. 15. ca. 30. Idem eadem Apola-
lini sacram esse restatur lib. 12. cap. 2. Vide Fulgentiū
Placiadem in Mythologijs, in fabula de Lauro. Na-
iades Aonidesq; simul Dryadesq;] Naiades, nymphae
sunt fontium siue fluminū. Aonides dictæ sunt à fons-
te Aone in Aonia regione Boetiae, illis consecrato. Iu-
uenalis, Cupidus sylvarum, aptusq; bibendis Fonti-
bus Aonidum. Dryades sunt denominatæ à quercubus:
Quercus enim apud nos quercus dicitur. Pan calamo.]
Hunc deum Arcades uenerati sunt, non solum ut syl-
uarum, sed diuersæ materiæ Deū. Vnde à Græcis πᾶν
q; omne significat, appellatur. Pulcher cithara lu-
debat Apollo] Apollo præter alia epitheta dictus est
ἀγλαόμορφος, hoc est splendide formosus, formosusq; splē-
didus, ac pulchrè uenustus.

THE S I S, S I V E P O T I V S

communis locus de uitando pernicioso libidi-
nosoq; aspectu.

Viderūt oculi, raperuerūt pectora flammæ] Cū
lubricæ ætati omnia etiam tuta sint timenda,
certe imprimis illi cauendum ab impudico li-
bidinosoq; aspectu, unde scatet omnis uitiorum collu-
uies.

uies. Scripsit om̃iū hoc planissime Propheta Hieremi
as capite 9. Quia ascendit mors per fenestras nostras,
ingressa est domos nostras, disperdere paruulos defo-
ris, iuuenes de plateis. Testatur idem quoq; in Threnis
cap. 3. Oculus meus depredatus est animam meam. E-
iusdem generis est & illud, Nec sequantur cogitatiōes
suas, & oculos per res uarias fornicantes, Numeri 15.
Huic proximum est illud, Auerte faciem tuam à muli-
ere compta, & ne circūspicias speciem alienam. Pro-
pter speciem mulieris multi perierunt, & ex hoc con-
cupiscencia quasi ignis exardescit, Eccle. 9. Et idē, Vir-
ginem ne conspicias, ne forte scandalizeris in decore
eius. Eodem spectant & sequētes parēneses: Ne passim
uagentur oculi, sed rectā te præcurrant, Prouer. 4. Co-
ram cordato est sapiētia, at oculi stultorum passim ua-
gantur. Prouer. 13. Eccl. 1. Non satiatur oculus uidē-
do. Eccl. 9. Ne respicias mulierem multiuolam, ne for-
te incidās in laqueos illius. Eccl. 14. Abominatio est co-
ram domino defigens oculum. Iob. 13. Et si oculis cō-
sensit cor meum. Prouer. 1. Infernus & interitus nō sa-
tiātur, similiter oculi hominum insatiabiles sunt. Me-
mento quoniam malus est oculus nequā, Nequius o-
culo quid creatum est? Eccl. 3. 1. Pepigi fœdus cū ocu-
lis meis, ut ne cogitarem quidem de uirgine. Iob. 3. 1.
Quorsum attinet plura hoc genus conuerrere, cū to-
ta undique scriptura scateat huiuscemodi testimonijs?
Porro autē non ab re fuerit hic referre aliquot para-
digmata siue exēpla, præceptis enim aures fere imbu-
untur, exempla docent oculos. Antiochus tertius quū
Dianæ sacerdotem uidisset supra modum elegāti for-
ma, continuo soluit Epheso, ueritus ne uis amoris ali-
quid illum facere compelleret, quod fas non esset. T.
Liuius 3. decad. lib. 6. Alexander cum Darij filias habe-
ret captiuas, demissis oculis eas salutabat, idēq; rarō, si

B bi me

T H E S I S

bi metuens ab illarum insigni forma. Apud familia-
res autem dicere solet, Dolores oculorum sunt Persi-
cæ puellæ. Item: Turpe esse qui uiros uicissent, à mu-
lieribus superari. C. Sulpitius Gallus uxorem repudi-
auit, quod aperto capite fuisset foris, Lex, inquiens, ti-
bi meos unius præfinit oculos, quibus formam tuam
approbes, his ornamenta comparato, his esto specios-
sa: alijs uelle uideri formolam, in suspitione & in cri-
mine hæreat necesse est. Diogenes animaduertens Olim-
pyonicem quendam oculos defigere in scortum, adeo
ut præteritum capite reflexo intueretur, Ecce, inquit,
ut aries Martius à puella publica obtorto collo uictus
abducitur. Ridiculum existimabat, certare cum electis
uiris, & à uili puella ueluti captum trahi sine funibus.
Aulus Gellius libro 6. capite 8. Appion Græcus ho-
mo qui πολύσις est appellatus, facili atq; alacri faciundia
fuit: is cum de Alexandri regis laudibus scriberet, Vi-
cti, inquit, hostis uxorem facie inclýta mulierem ue-
rat in conspectum suum deduci, ut eam ne oculis suis
quidem contingeret. Valerius Maximus lib. 4. de Sci-
pione. Quartum & uicesimum annu agens Scipio, cum in Hi-
spania, Carthagine oppressa maioris Carthaginis ca-
piendæ supersisset auspicia, multosq; obsides, q̃s in ea urbe
Pœni clausos habuerat, in sui potestatem redegisset, exi-
mit inter eos formę uirginis ætatis adultę, & cœlebs &
uictor postquam comperit illustri loco inter Celtibe-
ros natam nobilissimamq; gentis eius Indibili despon-
satam, accersitis parentibus & sponso inuiolatam tra-
didit, aurum quoq; quod pro redemptione puellæ al-
latum erat summę dotis adiecit. Qua continentia ac
munificentia Indibilis obligatus, Celtiberorum ani-
mos Romanis applicando, meritis eius gratiam debi-
tam retulit. Idem de Pericle libro eodem, Ac ne eiusdē
laudis commemorationem externis inuideamus, Pe-
ricles

ricles Atheniensium princeps, cum Tragœdiarum scriptorem Sophoclem in prætura collegam haberet, ac is publico officio unâ districtus, pueri ingenui prætereuntis formam impensioribus uerbis laudasset, intemperantiam eius increpitans, dixit: Prætoris non solum manus à pecuniæ lucro, sed etiam oculos à libidinoso aspectu continentes esse debere. Terent. Phor.

Interea dum sedemus illic, interuenit
Adolescens quidam lachrymans: nos mirarier,
Rogamus quid sit, nunquā æquē, inquit, ac modo
Paup̄tas mihi onus uisum est, & miseræ & graue,
Modo quandam uidi uirginem huic uicinie
Miseram suam matrem lamentari mortuam:
Ea sita erat ex aduerso, neq̄ illi beneuolens,
Neq̄ notus, neq̄ cognatus, extra unam aniculam
Quisq̄ aderat, qui adiutaret funus, miserum est.
Virgo ipsa facie egrcgia, quid uerbis opus est?
Commorat omnes nos. ibi continuo Antipho,
Vultis ne eamus uisere? alius censeo,
Eamus, duc nos sodes, imus, uenimus:
Vidimus, uirgo pulchra, & quò magis diceret
Nihil aderat adiumenti ad pulchritudinem:
Capillus passus, nudus pes, ipsa horrida,
Lachrymæ, uestitus turpis, ut nī uis boni
In ipsa inesset forma, hæc formam extinguerent.
Ille qui illam amabat fidicinam, tantummodo
Satis inquit scitast, noster uero. Da. iam scio
Amare cœpit. &c.

Idē Eunuchō: Dum apparatus, uirgo in cōclauī sedet
Suspectās tabulā quādā pictā, ubi inerat pictura hæc,
Quo pacto Danaë misisse aiūt quondam in gremium
imbrem aureum:

Egomet q̄q̄ id spectare cœpi, & q̄a cōsimilē luserat
Iā olī ille ludū, imp̄dio magis anim⁹ gaudebat mihi

B 2 Deum

T H E S I S

Deum sese in hominem cōuertisse, atq; per alienas tē-
gulas Venisse clanculum per impluuium, fucum factū
mulieri. Ad quem deum? qui templa cæli summa so-
nitu concutit. Ego homuncio hoc non facerē? ego ue-
rò feci ac lubens. Homerus lib. Iliados tertio, Sedebāt
autem circa Priamum quos dixi principes, & inter se
colloquebantur in alta turri, similes cicadis, quæ opa-
cis arborum ramis insidentes suauem illum cantū ex-
ercent: hi uerò uadentem Helenam in turrin conspexe-
runt, alius ad alium supressa uoce dicebat: Profecto nō
indignum est Troianos Græcosq; tot mala, tanto tem-
poris spatio sustinere, ob hanc faciem quæ prorsus nō
humana, sed immortalis cuiusdam deæ uidetur. Cæ-
terum etsi tam diuina specie mulier est, tamen eam sa-
tius erit ad Penates suos remittere, quàm retinere, ne
nobis postea sit liberisq; nostris causā calamitatis. Ari-
stoteles lib. Ethicorum 2. In uniuerfis autem cauendū
est à uoluptate, non enim incorrupti iudicamus de i-
psa. Vt ergo Troianorum senes erga Helenam sese ha-
buerunt: sic & ad uoluptatem, in omnibusq; illorum
dicere uocem oportet: hoc enim pacto ipsam remouē-
tes à nobis minus peccabimus. Aristoteles Politicorū
8. capite 38. Cum uerò dicere quicquam turpe interdi-
ximus, clarum est, quia & aspicere, aut picturas, aut a-
ctus deformes prohibemus. Quintilianus libro 7. ca.
4. Illud quoque est ex relatione ad aliquid, quod non
huius rei gratia dictum uidetur amplificationis gen^o.
Non putant Troiani principes, Graios Troianosq; p-
pter Helenæ speciem tot mala, tanto temporis spatio
sustinere, quænam igitur illa forma credenda est? Nō
enim hoc dicit Paris, qui eam rapuit, non iuuenis ali-
quis, aut unus è uulgo, sed senes, & prudentissimi, &
Priamo assidentes. Verum & ipse decēnij bello exhau-
stus, amissis tot liberis imminēte summo discrimine,
cui

cui

cui faciem illam, ex qua tot lachrymarum origo fluxisset, inuisam atque abominandam esse oportebat, & audit hæc, & eam filiam appellans iuxta se locat & excusat etiam, atq; sibi esse malorum causam negat. Nec mihi uidetur in Symposio Plato, cum Alcibiaden confitentem de se quid de Socrate pati uoluerit, narrat, ut illum culparet, hæc tradidisse, sed ut Socratis inuictâ continentiam ostenderet, quæ corrumpi speciosissimi hominis tam obuia uoluptate non posset. Verû quid opus hæc ex gentium monumentis repetere, quum Biblia sacra tam graphice, tamq; copiose nobis hæc passim depinxerint? Principio de Heua, Gene. 3. Tum de Dina filia Iacob, Gene. 34. Deinde de hera siue dña Ioseph, Gene. tricesimonono. Præterea de Dauide contēplante Bethsabæe, nimisq; pulchram mulierem sese lauantem, 2. Reg. 10. Post hæc de Sampsonē Iud. 14. & de Holoferne Iudith. 10. Ad extremum de presbyteris Susannæ Danie. 13. At quorsum ego uetera conquiro, cum mihi liceat uti præsentibus exemplis atq; uisus: à quorum recensione, quia prope quotidie ubiq; contingunt ob id breuitatis studio super sedemus. Illud haudquaquam prætereundum silentio: Vt frustra clauduntur portæ ciuitatis, si una relinquatur aperta, per quam hostes irrumpant: Ita non satis est in cæteris temperatum esse, si uisus pateat perniciosi aspectibus. Vt diligentius seruanda est ea porta, quâ uia sit ad regiam: Ita cautius seruandus est uisus, quod maxime potest uel iuuare uel lædere. Sed operæ precium est audire D. Hieronymum libro aduersus Iovinianum secundo. Per quinque sensus quasi per quasdam fenestras, uitiorum ad animam introitus est. Nō potest ante metropolis & arx mentis capere, nisi per portas eius irruerit hostilis exercitus. Horum perturbationibus anima prægrauatur, & capitur aspectu, auditu, or-

T H E S I S

odoratu, sapore, tactu. Si circensibus quispiam delectetur, si athletarum certamine, si mobilitate histriodum, si formis mulierum, splendore gemmarum, uestium, metallorum, & cæteris huiuscemodi, per oculorum fenestras animæ capta libertas est: & impletur illud propheticū: Mors intrauit per fenestras uestras. Rursum auditus uario organorum cantu, & uocum inflexionibus delinitur & carmine poetarum, & comædiarū mimorumq; urbanitatib. & strophis, & quicquid per aures introiens uirilitatem mentis effœminat. Odoris autem suauitas, & diuersa thymiamata, & amomum, & cyphi œnanthe, muscus, & peregrini muris pellicula, q; dissolutis & amatoribus conueniat, nemo nisi dissolutus negat. Porro ciborum auuiditas, quod auaritiæ mater sit, & animum quasi quibusdam cõpedibus degauatum in terra teneat, quis ignorat? Propter breuem gulæ uoluptatem terræ lustrantur & maria, & ut mulsum uinum, perniciosusq; cibus, fauces nostras trãseat, totius uitæ opera desudamus. Tactus autem alienorum corporum, & fœminarum ardentior appetitus uicinus insanix est. Ob hunc sensum cupimus, irascimur, gestimus, inuidemus, emulamur, solliciti sumus, & expleta uoluptate per quandam plenitudinem rursus accendimur, quærimusq; facere, quod cum fecerimus iterum pœniteamus. Igitur cū per has portas quasi quidam perturbationum cunei ad arcem nostræ mentis intrauerint, ubi erit libertas? ubi fortitudo eius, ubi de deo cogitatio? maximè cū tactus depingat sibi etiam preteritas uoluptates, & recordatione uitiorum cogat animam compati, & quodāmodo exercere quod agit. Hieronymus in cõmentarijs ad Titū, Quō itaq; māsuetudo, patiētia, sobrietas, moderatio, abstinentia lucri, hospitalitas q; & benignitas p̄cipue debent esse in episcopo, & inter cunctos laicos eminentia: sic
 & cas

& castitas propria & (ut ita dixerim) pudicitia sacerdotalis, ut non solum ab opere se immundo abstinere at, sed etiam à iactu oculi & cogitationis errore, mens Christi corpus confectura sit. Hieronymus in Ezechiel, Minoribus enim maiora monstrantur, uultus & oculis dissimulari non potest, dum luxuriosa & lasciuia mens lucet in facie, & secreta cordis motu corporis & gestibus indicantur. Vnde, Heu quàm difficile est crimen non prodere uultus? Idem in psalmo 118. Auerte oculos tuos, ne uideant uanitatem.

Ambrosius in eundem psalmum, Cum uideris aliena monilia, aurum, argentum, & concupieris ut extorqueas, intrauit mors per fenestram: claude ergo hanc fenestram cum uideris alienæ mulieris pulchritudinem, ne mors possit intrare.

Gregorius libro Moral. uicesimo primo, Species formæ cordi semel per oculos illigata, uix magni lustraminis manus soluit.

Idem alicubi, Ne, inquit, in lubrica cogitatione uerseremur, non debemus intueri quod non licet concupisci. Ut enim mens in cogitatione seruetur à lasciuiæ uoluptatis suæ, seruandi sunt & premendi oculi, quasi quidam raptores ad culpam.

Cyprianus de singula cleric. Ex improviso uel transiit ad horam fœmineus aspectus occurrens, uelut sagittas alienis oculis iactat.

Cyprianus Tractatu de habitu uirgineo, Cæterum si tu te sumptuosius comas, & per publicum notabiliter oculos in te iuuentutis illicias, suspiria adolescentium post te trahas, concupiscendi libidinem nutrias, peccandi fomitem succendas, ut etsi ipsa non pereas, alias tamen perdas, & uelut gladium te & uenenum præbeas, excusari non potes quasi mente casta & pudica.

B 4 Augusti

T H E S I S

August. de honestate mulierum, cap. 5. Quomodo si aliquis carbonem apprehenderit, si cito eos proiecerit nihil ei nocebunt, si uero diutius tenere uoluerit, sine uulnere abire non poterit. Ita qui ad concupiscendum oculo defixerit intuitum, & libidinis malum in corde suscipiens, morari in corde suo permiserit, excutere à se sine animæ plaga non poterit. Ideo iugiter clamemus cum propheta, Oculi mei semper ad dñm.

Ioannes Chrysost. de pœnitentia sermo. 8. Tu uero quum mulierem uideris formosam, splendentem oculis, ornatam stola, libidine titillatam, desiderantem uisum, respice desuper stantem coronam, quò tale spectaculum prætereas. Vidisti conseruum, dominum cõsidera, atq; omnino morbum curabis. Si enim qui disciplina pædagogum sequuntur, non flectuntur circũ, non uariè inhiant, non studio desistunt: Multò magis tibi, qui Christum quasi præsentem cogitationibus inueneris, nihil horum fuerit. Chrysost. sermo in Oziam. Sicut ignis mox ut calamum apprehenderit, nõ expectans aliquo tempore, attractam ad se materiam sua flamma accendit: Ita & concupiscentiæ ignis ut primum formositatem & uenustatem uisu attigerit, animam statim accendit. Ibidẽ, Quemadmodum cerua telum corpore fixum ferens, licet uenatorum manus effugerit, perit tamen tandem: Sic & anima telo concupiscentiæ ob intemperantiã & curiosum uisum saucia, etsi discedat, perit tamen. Chrysost. sermone de Ozia. Sicut nauclerus in portu naufragium faciens nequaquam assequitur ueniam: Ita uir post nuptialem portum aliena coniugia inuadens, uel mulierem alienam curiosius spectans nullam habebit defensionem, tam apud deum q̃ apud homines, etiamsi sexcenties naturæ uoluptatem prætexat. Hieronymus in epistola ad Rusticum monachum. Matrem tuam ita uide, ne per illam

illam alias uidere coneris, quarum uultus cordi tuo hæreant; & tacitum uiuat sub pectore uulnus.

Ambrosius in Psalmum, Beati immaculati, uersu Qui timent te uidebunt me. &c. Idem in adhortatione ad uirgines De Ethrusco iuueni. Augustinus libr. quæstion. utriusq; Test. 115. Augustinus & adducitur 32. quæst. 5. cap. Nec solo: Nec dicatis uos animos habere pudicos, si habeatis oculos impudicos: quia impudicus oculus impudici cordis est nuncius. Ambrosius lib. Off. primo. Adulterium non solum facti collusionione, sed aspectus intentione committitur. Quid? & adeo custodiendus est aspectus, ut castus ne intueri quidē debebat obscenas picturas. Augu. de ciuit. li. 2. cap. 7. Hinc apud Terentium flagitiosus adolescens spectat tabulam quandam pictam in pariete, ubi inerat pictura hæc: Iouem quo pacto Danaë misisse aiunt in gremium quondam imbrem aureum: atq; ab hac tanta autoritate adhibet patrocinium turpitudini suæ, cum in ea incitat mutari deū. At quem deum inquit? Qui templa cœli summa sonitu concutit. Ego homuncio non fecerem id? Ego uero illud feci ac lubens. Ibi dem cap. 12. Et dignum fuit ut Teren. uester flagitio Iouis Opt. Max. adolescentum nequitiam concitaret. Idem. lib. confes. 1. cap. ultimo: Ita uero non cognosceremus uerba hæc, imbrem aureum, & fucum, & templa cœli, & alia uerba, quæ in eo loco scripta sunt, nisi Terent. induceret nequam adolescentem, proponentem sibi Iouem ad exemplum stupri, dum spectat tabulam quandam pictam in pariete ubi inerat pictura hæc: Iouem quo pacto Danaë misisse aiunt in gremium imbrem aureum, fucum factum mulieri. Et uide quo modo se concitat ad libidinem quasi cœlesti magistro. At quem deum inquit? Qui templa cœli summa sonitu concutit. Ego homuncio id non facerem? Ego

B s uero

A L A R D I

uero illud sponte feci ac lubens. Propertius lib. 2.

Quæ manus obscenas depinxit prima tabellas,

Et posuit casta turpia uisa domo:

Illæ puellarum ingenuos corripit ocellos,

Nequitiaq; suæ noluit esse rudes.

Ioannes Chrysostomus homilia 17. ex cap. Matth. 5.

Non enim passim dixit, qui concupiuerit: potest nan-

que etiam aliquis inter secreta montium residens con-

cupiscere, sed qui, inquit, uiderit mulierem ad concu-

piscendum, id est qui concupiscentiam uidendi curiosi-

tate collegerit, quiq; nullo omnino cogente, quiescen-

ti animæ feram subito immiserit. Hoc enim non iam

naturæ est, sed propriæ omnino desidæ: quod certe

olim etiam ueteri lege prohibetur: Noli, inquit, addi-

scere pulchritudinem alienā. Deinde ne quis diceret,

Quid autem, & si inspiciam, nec tamen capiar? Cohi-

buit aspectum, ne huiusmodi licentia fidens etiam

in peccatum quandoq; corrueres. Quid autem, inquit

si uideo ad concupiscendum, sed tamen turpe nil ege-

ro? Et sic quidem iam in adulterorum parte nume-

raris. Pronunciauit enim lator legis, nec amplius a-

liquid huic oportet inquiri. Deinde semel quidem, &

secundò & tertio sic uidens possis animum continere:

Si uerò frequenter id feceris, fornacemq; istam sponte

succendens, profecto capieris. Nō enim ex natura hu-

mana lubricus consistis. Sicut enim nos cum gladium

teneri uideamus à puero, etiam si nondum eum uulne-

ratum inde esse cernamus, uerberamus tamen ac sepe

minantes denunciāmus, nequando illum rursus attin-

gat: ita etiam deus inuerecundum coërcet aspectum,

ne quandoq; in ipsam quoq; incidat actionem. Tertul-

lia. de uirginibus uelandis, Iudicabunt nos Arabiæ fe-

minæ ethnicæ, quæ non caput, sed faciem quoq; ita to-

tam tegunt, ut uno oculo liberato contentæ sint dimi-

diam

diam frui lucem, quam totam faciem prostituere.

Mauult fœmina uidere quam uideri.

Tertullianus lib. de cultu fœminarum. Perit enim ille in tua forma, si concupierit, & admisit iam in animo, quod concupiuit, & facta es tu gladius illi, ut etsi à culpa uaces, ab inuidia nō liberaberis. Vt quū in aliquius agro latrocinium gestum est, crimē quidem dominum non constringit, dum res tamen ex ignominia notatur, ipse quoque infamia aspergitur. Amianus Alexand. episcopus, Marci Euangelistæ discipulus oculum ipse sibi eruit, quod transeuntes fœminas parum pudicē aspexisset. 2. Petri 2. de Lot, Aspectu enim & auditu iustus erat. Ibidem, Oculos habentes plenos adulterij, & qui à peccando cessare nesciunt. Sed redeundum nobis ex diuerticulo. Hæc aliās fufius agemus in libello de custodia quinque sensuum: nunc itaq; quod superest persequamur. Ibat formosis] Ciceroad Herennium libr. 4. de imagine. Non illi igni feri] Periphrasis est Veneris. Pulchra Diana] Diana Iouis filia ex Latona matre] ob uirginitatis amorem fertur hominum consortia fugisse, & ut se à libidinis æstu liberaret, uenando incolebat syluas ac montium saltus, Vergilius lib. Aenei. 1.

Exercet Diana choros, quam mille sequentes,
Hinc atq; hinc glomorantur heroades: illa pharetrā,
Fert humero, gradiensq; deas supereminet omneis.

Germanam quantum] Statius libro Thebaidos octauo, Tempus erat, iunctos cum sorori ignea Phœbi Sentit equos & cætera. Quantum Phœbe] Silius Ital. libro decimosexto, Vt Phœbe flagellas, ut fratris lumina Phœben Exuperant. Viderunt oculi] Musæus est oculus præceps, animi uia, labitur inde Vulnus, in mentem coniectu fertur ocelli. Michaël Verinus, Lumina p̄dantur mentem, pariuntq; ruinam

Lumina

ALARDI

Lumina: nequitia, si sapias, obde fores. Iacobus Sanna
farius de Orpheo respicienti,

Hoc fuit, infelix & adhuc heu respicis Orpheu,

Quod te, quod miseram perdidit Eurydicen?

γυναικὸς ὄμμα τοῖς ἀκμάζουσιν βέλθῃ .i. Mulieris oculus spi
culum iuuenibus est. Luciferum roseo] Plinius li
bro. 2. cap. 8. Infra solem ambit ingens sydus appella
tum Veneris, alterno meatu uagum, ipsisq; cognomi
nibus æmulum solis & lunæ, præueniens quippe &
ante matutinum exoriens Luciferum nomen accipit,
ut sol alter diemq; maturans: contra ab occasu refula
gens nuncupatur uesper, ut prorogās lucem, uicemq;
lucē lunæ reddens. Silius Ital. Qualis ubi Oceani reno
uatus Lucifer unda laudatur Veneri, & certat maiori
bus astris. 2. Petri 1. Donec dies illucescat, & Lucifer
exoriatur in cordibus uestris. Hunc Fulgentius Pla,
libro 2. Auriferum uocat. Plauto in Amphitrione, ue
esperugo appellatur stella, quæ Græcis Hesperus: unde
illud, ἡσπερὸς ὁ κάλλιστος ἐν οὐρανῷ ἵσταται ὄψις .i. Hesperus
in cælo lucet iucundior ignis. Catullus, Hespere qui
cælo lucet iucundior ignis. Cæsaries capitis] Vide
Herenniana Rhetorica de effictione. Candidiorq;
niue] Ouidius lib. Metamor. 13.

Candidior folio niuei Galatæa ligustri,
Floridior prato, longa procerior alno,
Splendidior uitro, tenero lasciuior hædo,
Læuior assiduo detritis æquore conchis,
Solibus hybernis, æstiuā gratior umbra,
Nobilior pomis, platano conspectior alta,
Lucidior glacie, matura dulcior uua,
Mollior & cygni plumis & lacte coacto,
Et si non fugias, riguo formosior horto.

Puer improbus] Propertius lib. 2.

Quicunq; ille fuit, puerum qui pinxit Amorem,

Nonne

Nonne putas miras hunc habuisse manus?
 Hic primum uidit sine sensu uiuere amantes,
 Et leuibus curis magna perire bona.
 Idem non frustra uentosas addidit alas,
 Fecit & humano corde uolare Deum.
 Scilicet alterna quoniam iactamur in unda,
 Nostraq; non ullis permanet aura locis.
 Et merito hamatis manus est armata sagittis,
 Et pharetra ex humero Gnosia utroq; iacet.
 Ante ferit quoniam, tuti quam cernimus hostem,
 Nec quisquam ex illo uulnere sanus abit
 Marullus Tarchaniota:

Quis puer hic? Veneris, Plene quæ causa pharetræ?
 Non bene præuisus certa q; arma parat.
 Cur sine ueste deus? Simplex puer odit opertum.
 Vnde puer? pueros q; facit ipse senes,
 Quis pennas humeris dedit? Inconstantia. Quare
 Nulla deo frons est? Signa inimica fugit.
 Quæ fors eripuit lucem? Immoderata libido.
 Cur macies? Vigilis cura, dolorq; facit.
 Quis cæcum præit? Ebrietas, sopor, otia, luxus.
 Qui comites? Rixæ, bella, odia, opprobrium.
 Qui cælo dignati? Homines. Quæ causa coegit?
 Mitior autore est credita culpa deo.
 Heu curuum genus, & ueri corda inscia: quod ius
 Fasq; scelus miseri si scelere abluimus?

Alexis.

καὶ μοι δοκῶσιν ἄγνοεῖν οἱ ζωγράφοι
 ὅμ' ἔρωτα συντομώτατον ὃν ἔπην' ὅσοι
 τὸ δαίμον' τῆτος ποιεῖσιν εἰκόνας·
 ἐστὶν γὰρ οὔτε θῆλυς οὔτ' ἀρσεν, πάλιν
 οὔτε δῖος, οὔτε ἄνθρωπος, οὔτ' ἀβέλτερος,
 οὔτ' ἀνθὺς ἐμφρῶν, ἀλλὰ συννηγμέν'·
 πανταγώθευ ἐν ἐνὶ τύπῳ.

Minuta

A L A R D I

Minuta quædam (ut ait Phædon) animalia quæ mor-
dent, non sentiuntur, adeo tenuis illis & fallens in pe-
riculum vis est. tumor indicat morsum, ut in ipso tu-
more nullum vulnus appareat. Idem nobis in aspectu mu-
lierum formosarum eueniet, non deprehendimus, quæ
admodum aut quomodo nobis obsint, obfuisse depre-
hendimus, Sic ferè Seneca epistola 95.

Strozius Filius in Amorem furem,
Dum Veneris puer alueolos furatur Hymeti,
Furanti digitum cuspide fixit apis.

Indoluit grauitè, pueriliacq; ora rigauit
Flectibus, & matri spicula quæstus, ait
Vnde hæ tantillis vires animantibus? unde
Exili possunt lædere aculeolo?

Cui dea subridens inquit, non tu quoq; nate
Corpore non magno uulnera magna facis.
Lucianus in dialogo, qui inscribitur Cupido. Seneca
in Hippolyto. Plautus in Cistellaria. Martialis
in Quintum,

Thaïda Quintus amat: quæ Thaïda? Thaïda luscæ:
Vnum oculum Thaïs, non habet ille duos.

Aeneas Silvius ad Carolum,
Vidimus effigiem lasciuæ nuper Amoris
Quæ nimium mentem mouit imago meam, & quæ se-
quuntur. Ex Anacreonte,

Cum puer tento metuendus arcu,
Gnosia insignisq; humerum pharetra,
Igne furtiuo mea nil uerentis.

Corda subiuit:
Mox & admissus teneris medullis,
Regnat in capta uelut arce uictor,
Meq; inassuetos adigit rebellem
Mandere frenos.

Pectora traiecit. Anadiplosis est. Calidusq; per
ossa

ossa cucurrit] Vergilius libro Aenei. 8. Ille repente
 Accepit solitam flammam, notusq; medullas Intrauit
 calor, & calefacta per ossa cucurrit. Ibat supremi]
 Silius Italicus libr. 11. Iamq; diem ad metas defessus
 Phœbus Olympo Impellebat equis. Similis uesperti-
 ni temporis periphrasis est & apud Ouidium in. 4.
 Metamor. Iamq; dies exactus erat, tempusq; subibat,
 Quod tu nec tenebras nec posses dicere lucem, Sed cū
 luce tamen dubiæ confinia noctis. Cautibus Isma-
 rijs] Ouidius libro Metamor. 13.

Sæuior indo mitis eadem Galatæa iuuenis,
 Purior annosa quercu, fallacior undis,
 Lentior & salicis uirgis, & uitibus albis,
 His immobilior scopulis, uiolentior amne,
 Laudato pauone superbior, acrior igni,
 Asperior tribulis, fœta truculentior ursa,
 Surdior æquoribus, calcato immitior hydro.

Ismarus mons est Thraciæ Seruio teste in lib. Aen. 10.
 Inde Ismarius. Ouidius in primo epistolarum, Dictus
 es Ismarijs isse per agmē equis. Hinc perij, atq; gra-
 uis] Vide ut eleganter exprimit affectus amore perea-
 untis, idq; eo potissimū noīe, q̄ uidit sine ueste Dianā.

Me dirus retinebat amor] Viranda est improba
 Siren, ut quæ blanditur cauda intranti, morsuq; fati-
 gat tentantem reditum. Hoc nimirū est, quod sapiens
 ille Hebræus dicit, Stillans fauus est scorti os, & mola-
 lius est quam oleum collū eius, uerū postrema amara
 uelut absynthium & acuta ceu gladius. Claudianus,
 Velut pastoris in ora Commotæ glomerantur apes,
 per dulcia raptu Mella trahit, pēnasq; cient, & spicula
 tendunt. Sequitur grex tristis euntē] Idem amor
 exitio pecori est pecorisq; magistro. Cum iam spes
 misero mihi nulla supersit] Ouid. de reme. amor Res
 age tutus eris. Crates Thebanus. Amorē, inquit, sedat
 fames

A L A R D I

fames, Sin minus, tempus. Eo uerò si uti non uales, laqueus. Id quidam non ineleganter sic Phalæcio expressit, Sedat aligerum fames Amorem. Hoc si non superat, domabit ætas. Quæ si non rapidum fugabit ignem, Nodatum superest medela collum. Seneca Epistola 70. Quemadmodum ei, qui amorem exuere conatur, euitanda est omnis admonitio dilecti corporis, nihil enim facilius quam amor recrudescit. Itaque qui deponere uult desideria rerum omnium, qua cupiditate flagrauit, & oculos & aures ab his quæ reliquit, auerrat.

Improba permutent.] Horatius ode 33. lib. Car. Sic uisum Veneri, cui placet impares Formas atque animos sub iuga athenæa sæuo mittere cum ioco.

Faunus ad nymphas.

Dicite cur nostros nymphæ fugiatis amores?

Quid Faunus, quo sic despiciatur habet?

Cornua si mihi sunt, sunt & sua cornua Baccho,

Inque suos reuocat Cressa puella sinus.

Igneæ si frons est, an non frons ignea Phœbo est?

Hoc tamen est Clymene facta parente parens.

Barba riget suffusa genis? dedit improba sæpe

Oscula barbato Dæjanira uiro.

Intonso densoque tegor præcordia uillo?

Nil ideo Marti est Ilia quæstæ suo.

Capripedem arguitis? quid claudio turpius? at tu

Nupsisti claudio Cypria pulchra Deo.

Denique si qua meæ pars est non bella figuræ,

Exemplum à cælo quod capiat is habet.

Sed uos nimirum mortalia facta secutæ,

(Omnis quando auro conciliatur amor)

Pastorum & pecoris tenui custodie repulso,

Quæritis à magnis numera magna deis.

F I N I S.